

EYLEM ARAŞTIRMASININ YAZMA GÜÇLÜĞÜNÜ GİDERMEYE YÖNELİK KULLANIMI ÜZERİNE BİR ANALİZ

Doç. Dr. Yasemin KUŞDEMİR
Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi ABD
yaseminkusdemir@kku.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-8687-3229

Yüksek Lisans Öğrencisi, Fatih Hakan ARIK
Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
hakanarik.53@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-8373-7184

Yüksek Lisans Öğrencisi, İlyas YALDIZ
Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
ilyasyaldiz@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0002-8143-2969

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 30.04.2021

Revize Tarihi: 20.05.2021

Kabul Tarihi: 28.06.2021

Atıf Bilgisi: Kuşdemir, Y., Arık, F. H. ve Yaldız, İ. (2021). Eylem araştırmasının yazma güçlüğüne gidermeye yönelik kullanımı üzerine bir analiz. *Ahi Bilge Eğitim Dergisi (ABED)*, 2(1), 33-55.

ÖZ

Araştırmanın amacı, yazma güçlüğüne konu edinen ve eylem araştırması yöntemiyle Türkiye’de 2010-2020 yılları arasında gerçekleştirilen araştırmaları incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımına uygun olarak doküman incelemesi yapılmıştır. Yapılan incelemelerde araştırmanın amacına uygun dokuz araştırmaya ulaşılmış; bunlar araştırmanın inceleme dokümanı olarak analiz edilmiştir. Dokümanlardan yedi adedi bilimsel araştırma makalesi, diğerleri tez çalışmasıdır. Bu araştırmalar, nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi yöntemine göre çözümlenmiştir. İçerik analiz sürecinde, analiz kavramları olarak “yazma güçlüğü” ve “eylem araştırması” belirlenmiş, dokümanlar okunup, incelendikten sonra dokümanlar içinde verilerin yerleri işaretlenmiş, araştırma amacına uygun verilerle ilgili kodlama ve kategorileştirme çalışmaları yapılmıştır. Araştırma sonucunda, incelenen araştırmaların tamamının 2013-2019 yılları arasında gerçekleştirildiği; araştırmayı yapanların büyük bir çoğunluğunun üniversitelerde görev yapan öğretim elemanları olduğu anlaşılmıştır. İncelenen eylem araştırmalarında katılımcı öğrencilerin çoğunluğunu ilkökul ikinci ve üçüncü sınıf düzeyindeki erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Yazma güçlüğüne gidermeyi amaç edinen eylem araştırmalarının tamamının durum belirleme, eylem planı hazırlama, uygulama ve gelişimi değerlendirme olarak dört aşamada gerçekleştiği; bu işleyişin eylem araştırması yaklaşımı ile uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmek için araştırmacıların “durum belirleme” çalışmalarına yoğunlaştığı, bu süreçte okunaklılık ve yazı hataları ile ilgili standart formlara ek olarak dikte ve bakarak yazma çalışmaları, görüşme ve gözlemler yaptıkları anlaşılmıştır. Araştırmalara dâhil edilen öğrencilerin yazılarının başlangıçta “okunaksız” olduğu; eylem planı uygulamaları tamamlandıktan sonra ise öğrencilerin yazılarının “kabul edilebilir okunaklılık” düzeyine ulaştığı tespit edilmiştir. Bu sonuç eylem araştırmalarının, ilkökul öğrencilerinin yazma güçlüğüne çözüm bulma sürecinde öğretmenler ve araştırmacılar tarafından kullanılabilir bir yöntem olduğu ve yazma becerisini geliştirdiği fikrini güçlendirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yazma güçlüğü, eylem araştırması, yazma eğitimi

APPLICATIONS TO REMOVE WRITING DISORDERS: THE POWER OF ACTION RESEARCH

ABSTRACT

The aim of the research is to examine the researches carried out in Turkey between the years 2010-2020 with the action research method. In the research, document analysis was carried out in accordance with the qualitative research approach. Nine studies were found in accordance with the purpose of the research; these were analyzed as the research document of the research. Seven of the documents are scientific research articles and the others are thesis studies. These studies were analyzed according to the content analysis method, one of the qualitative data analysis methods. In the content analysis process, "writing difficulties" and "action research" were determined as the analysis concepts, after the documents were read and examined, the places of the data were marked in the documents, and coding and categorization studies were carried out on the data suitable for the research purpose. As a result of the research, it was concluded that all of the studies examined were carried out between 2013-2019; it was understood that the majority of those who carried out the research were lecturers working at universities. It has been concluded that all of the action

researches aiming at eliminating the writing difficulty are carried out in four stages as determining the situation, preparing an action plan, implementing and evaluating the development, and this process is compatible with the action research approach. It was understood that in order to improve the writing skills of the students, the researchers focused on "status determination" studies, and in this process, in addition to the standard forms related to legibility and spelling errors, they made dictation and looking writing exercises, interviews and observations. The writings of the students included in the studies were initially "illegible"; After the action plan implementations were completed, it was determined that the writings of the students reached the level of "acceptable legibility". This result strengthens the idea that action research is a method that can be used by teachers and researchers in the process of finding a solution to the writing difficulty problem of primary school students and improves their writing skills.

Keywords: Writing difficulty, action research, writing education

Giriş

İnsanın yaşadığı toplum içinde işlevsel bir üye olabilmesi, günlük yaşamını ve akademik performansını geliştirebilmesi için okuryazarlık özelliklerine sahip olması gerekmektedir. Aslında bu okuryazarlık özellikleri, düşünme, üretme, anlama, farkına varma ve bakış açısı geliştirebilme için bir zorunluluktur. Okuryazarlık sürecinde okuma alıcı bir dil becerisi olarak ortaya çıkarken yazma ifade edici bir dil becerisi ve paylaşma aracı olarak kendini göstermektedir. Yazmak insan hayatının sosyal ve kültürel bileşenlerini daha karmaşık ve üst bir yapıya taşımaktadır. Bu özelliği ile yazma bir dil becerisi olmanın ötesinde başarı, öz güven, öğrenme, tutum ve ifade etme gibi kendisi dışında pek çok değişkeni etkileyebilen önemli bir yaşam becerisidir. Bunun yanında yazmak ve bir metin tasarlamak dil becerileri ile aynı anda psikolojik, nörolojik ve fiziksel becerilerin de işe koşulmasını gerektiren çok bileşenli bir süreçtir. Bu sürecin sonunda gözle görülebilir, değerlendirilebilir bir ürün ortaya konmaktadır. Tüm bunları gerçekleştirebilmek, özelde akademik işleyişi desteklemekte genelde ise üst düzey düşünme becerilerini besleyerek okuryazarlık gelişiminde eşik noktası olabilmektedir.

Yazma becerisinin gelişimi, özellikle ilkököl birinci sınıftan itibaren el ve kol gibi motor becerilere; harflerin biçimi, harf-hece-kelime-cümle arasındaki boşluklar, çizgi takibi, okunaklılık gibi yazının biçimsel özelliklerine odaklanmaktadır. Çocuğun kalem tutmaya başlamasıyla kendini gösteren (Taşkaya ve Yetkin, 2015) yazma becerisi çizgi çalışmalarıyla devam etmektedir ki aslında temel hedef, defter ve kalem gibi yazma materyallerinin kullanılmasıyla okunabilir ve anlamlı bir metin yazmaktır. Özellikle küçük çocukların bu becerilere hâkim olabilmesi özel ve yoğun çalışmalar gerektirmektedir. Çocuklarda okunaklı yazma becerisinin geliştirilmesi hem bir çocuğun yaşam boyu kullanacağı bir beceri olması hem de bir ülkenin yazma kültürü açısından büyük önem teşkil etmektedir (Gök ve Baş, 2020).

İlköğretimde Yazma Güçlüğü

Yazmak, pek çok okul çocuğuna zor gelen bir etkinliktir. Okuma ve yazmaya hazırlık aşamasından itibaren kalem ve kâğıtla ilişki kurmak durumunda olan çocuk, bunları kullanmayı öğrendikten sonra amaçlı olarak yazma eylemine (Şahin, 2012) geçmektedir. Mektup, ödev, günlük, şiir ve hikâye yazmak çocukların kendi başlarına gerçekleştirmeye çalıştıkları yazma etkinliklerinden bazılarıdır. İlköğretim öğrencileri, üçüncü sınıftan itibaren harflerin boyunu küçültürerek hızlı ve okunaklı yazmayı öğrenebilirler (Bilgin, 2006). İlerleyen zamana ve gelişime göre yazıda içerik özellikleri ile birlikte anlam bütünlüğü olan metin oluşturma çalışmaları başlamaktadır. Yazma becerisinin gelişiminde, noktalama ve dilbilgisi kurallarının doğru uygulanması önemli rol oynamakta; oluşturulan yeni metnin okunabilir ve açık ifadelerle okuyucuya sunulması gerekmektedir. Okul çağındaki çocuklar için önemli bir beceri olarak el yazısı, başarılı bir okul performansı için gereklilik olarak bir öğrencinin okuldaki zamanın büyük kısmını kapsamaktadır (Çınar Özdemir, 2006).

İlköğretim öğrencilerinin zaman zaman zihin, duyu ve bedenle ilgili bir yetersizlik olmamasına rağmen yazı yazmayla ilgili sorunlar yaşadıkları bilinmektedir. Okunaksız yazma, anlamsız metinler oluşturma, yazı yazmaktan kaçınma, yazılı ödev hazırlamada geride kalma ve akademik etkinliklerde yazıya yer vermeme, yazmaya yönelik farkındalığın zayıf olması gibi bazı durumlar şeklinde gözlemlenebilen bu sorunlar "yazma güçlüğü" başlığı altında incelenmektedir. Yazma güçlüğü, insanın sosyal ve akademik hayatına doğrudan etki eden bir sorundur. Duygu, düşünce ve fikirlerini

doğru ve sağlıklı bir şekilde aktaramamak (Duran ve Karataş, 2019) iletişim sürecine zarar verebilmektedir. Yazma güçlüğü yaşayan öğrencilerin yazıları incelendiğinde, kelime içinde harflerin veya hecelerin birbirinden uzak noktalara yazıldığı; harflerin ve kelimelerin satır çizgisine yazılmadığı; harflerin kuyruk veya uzantılarının çok uzun veya kısa yapıldığı; kelime, hece veya harflerin hiç yazılmadığı veya eksik yazıldığı anlaşılmaktadır. Zayıf el yazısı niteliğine sahip çocukların yazılarında, harflerin şekillerini yanlış ya da tutarsız yazma, kaleme yapılması gereken baskıyı ayarlayamama, harflerin ters yazılması ve bazı harflerin birbiri ile karıştırılması gibi durumlar da tespit edilmiştir (Rosenblum, Weiss ve Parush, 2003). Küçükünal'a (2019) göre yazma güçlüğü, kelimeleri telaffuz edildiği şekilde yazıya geçirememesi, harfleri doğru sıralamada ve yazmada zorlanma, dilbilgisi açısından doğru cümleler kuramama ve yazım kurallarını kullanma zorluğu, yanlış heceleme, fonolojik bilginin kodlanmasında zorlanma olarak da kendini göstermektedir. Yazma güçlüğü yaşayan öğrencilerde gözlemlenen diğer yetersizlikler şu şekilde özetlenebilir (Akyol, 2011):

- Küçük ve büyük harflerin birbirine karıştırılması,
- Tamamlanmamış harfler,
- Çok yavaş veya çok hızlı yazma,
- Yetersiz motor kontrol,
- Okunması imkânsız derecede kötü yazma,
- Yazıyı farklı yönlere yatırma (biraz sağa, biraz sola gibi),
- Uygun oturamama, masaya çok eğilme vb.

Yazma güçlüğü sadece yanlış ve eksik yazma olmadığı, aynı zamanda yazan kişinin kendisini yazdıklarını anlamasında da bir sorun olduğu (Erdoğan, Gülay ve Uzuner, 2017) da belirtilmektedir. Graham (2010), yazının mekanik boyutuna gereğinden fazla zaman harcayan ve yazının sadece biçimsel yönüne odaklanan öğrencilerin içeriğe gereken önemi vermediklerini ve bunun yazma güçlüğü çeken öğrencilerin daha az sayıda niteliksiz metin üretmelerine sebep olduğunu ifade etmektedir. Yavaş yazma da yazma güçlüğü yaşayan öğrencilerin en önemli özelliklerinden biridir. Yavaş yazan öğrenciler, ödevleri tamamlamada geç kaldıkları ve kendilerini doğru ifade edemedikleri için güvensizlik ve kaygı yaşayabilmekteydiler. Costa, Green, Sideris ve Hooper (2018) ilkokulun ilerleyen döneminde yaşanabilecek yazma güçlüğü birinci sınıfta yapılacak bilişsel değerlendirmeler yoluyla tahmin edilebileceğini vurgulamaktadır. İlkokul döneminde görülen yazma güçlüğü, ilk sınıflardan itibaren fark edildiğinde uygun tanılama ve müdahale yöntemleri ile giderilebilmektedir. İlkokul ikinci sınıftan itibaren öğretmen ve ailelerin iyi birer gözlemci ve destekleyici unsur olarak sürece dâhil olmaları gerekmektedir. İlkokul öğrencilerinde görülen yazma güçlüğü giderebilmek için öğrencinin yazma güçlüğü yaşayıp yaşamadığına dair doğru bir değerlendirme yapılmalıdır. Çünkü yazma güçlüğü sorununu ortadan kaldırmak için uygulanması gereken programın temelini (Duran ve Karataş, 2019) bu aşama oluşturmaktadır. Yazma güçlüğü yaşayan öğrenciler akademik sorunların yanı sıra sosyal ve psikolojik alanlarda da sorun yaşayabilmektedirler. Yazma güçlüklerinin giderilmesiyle bu öğrencilerin diğer alanlarda yaşayacakları sorunların da giderilmesi sağlanabilecektir (Yıldız, 2013). Yazma güçlüğü bir hastalık değil, bir zorluk olduğu öğrenciye hissettirilmelidir. Yazma becerisinin gelişimi için isteklendirme sağlanmalı, uygulamalar planlı ve sürekli yapılmalıdır. Planlama yapılırken öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklar unutulmamalı ve dikkate alınmalıdır. Öğrenciye göre tasarlanan plan uygulanırken veli ile işbirliği içinde yürütme çalışması izlenmelidir (Karataş, 2019).

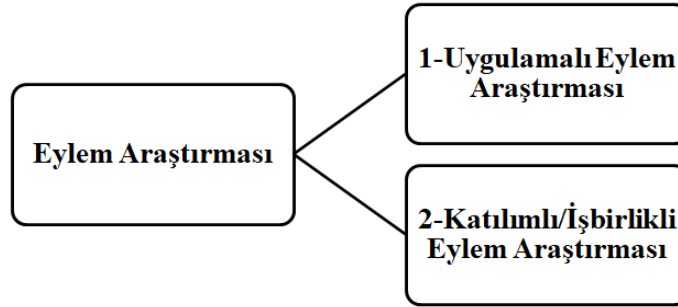
Sorun Çözmeye Yönelik Bir Yöntem: Eylem Araştırması

Eylem araştırması, öğretimin kalitesini arttırmak amacıyla gerçek sınıf ve okullardaki var olan durumu ortaya koyabilme sürecidir (Hensen, 1996). Bir grup veya kişi tarafından yürütülen çözüm yönelimli bir araştırma olan (Beveriyi 1993; Akt: Aksoy, 2003) bu yöntemi, Mills (2007), “öğretmenlerin, müdürlerin, okul danışmanlarının veya diğer paydaşların kendi okullarının işleyişi, okuldaki öğretim süreci ve öğrencilerin nasıl öğrendiği hakkında bilgi toplamak için öğretim-öğrenme ortamında yürüttükleri sistematik bir araştırma” olarak ifade etmektedir. Bu tür araştırmaların sonuçları farkındalık kazanma, yansıtıcı uygulama geliştirme, okul ortamında olumlu değişiklikleri

destekleyerek öğrencilerin yaşamlarına olumlu katkı sunma gibi amaçlara hizmet edebilir. Eylem araştırması, karşılıklı olarak kabul edilebilir bir etik çerçeve içinde acil bir sorunlu durumda değişim ve yansıtma yoluyla teori ile pratiği (araştırmacıları ve uygulayıcıları) birleştirebilmektedir (Avison, Lau, Myers ve Nielsen, 1999). Buna göre eylem araştırmasının kuramsal bilgi üretmekten öte bir soruna çözüm bulma ve onu ortadan kaldırmak amacıyla yapılan bir araştırma türü olduğu, okullardaki uygulamalarda karşılaşılan problemlere çözümler üretebildiği ifade edilebilir. Pedagojik dönüşüm ve teori oluşturma süreçlerini bütünleştirebilen (Elliott, 1994) eylem araştırmasının bazı özellikleri şunlardır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016, 268):

- Bir sorunun farkına varılarak ortaya konulması ile başlayan eylem araştırması, sorun ile ilgili durumun olumlu yönde ortadan kalkmasını amaçlamaktadır.
- Soruna getirilecek çözümler durumla ilgili genel kabul gören evrensel değerlere uygun olmalıdır.
- Eylem araştırmasında sorunu çözebilecek akılcı yöntemler bulunmalıdır.
- Eylem araştırması uygulanan eylem kararları ve sonuçları arasında sürekli bir ilişki kurma sürecidir.

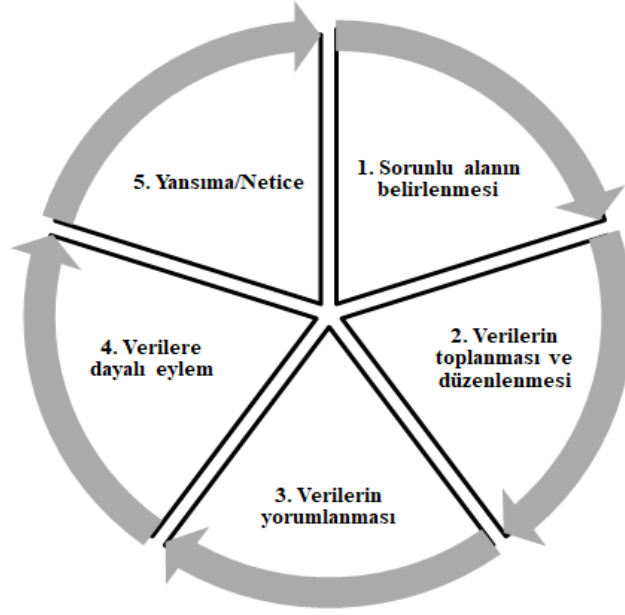
Eylem araştırması, araştırmacı ve katılımcıların görevleri, araştırmanın yapıldığı ortam, incelenen konu, sorunlu durum ve amaca göre farklı alt gruplara ayrılabilir. Bu gruplamalardan en yaygın olanı Şekil 1’de gösterilmektedir:

Şekil 1. Eylem Araştırmasının Uygulama Adımları (Kaynak: Uzuner, 2005; Ferrance, 2000; Cresswell, 2020)

Uygulamalı eylem araştırmasında “nasıl yapılır” sorusuna cevap aranmakta ve teoriden ziyade uygulama, yapma ve yaşama gibi işe, eyleme yönelik çalışmalar yapılmakta; öğretmene araştırma yapmanın yolu açılmaktadır. Ayrıca, öğretmen araştırmacıların sürekli mesleki gelişim ve okul gelişimine bağlı oldukları, araştırma sonuçlarını sistematik olarak okul ortamına yansıtmak istedikleri varsayılmaktadır (Mills, 2007; Cresswell, 2020;) Katılımlı/işbirlikli eylem araştırması ise tekil olarak öğretmenlerin okuldaki acil sorunlara odaklanmak yerine sosyal konuları ele almaktadır. Geniş çaplı sosyal değişimlere vurgu yapan bu araştırmalar öğretim programları, okul yönetimleri, öğretmenlerin mesleki gelişimi, eğitim politikaları ile ilgili olarak işbirliğine dayalı etkileşim düzeyi yüksek ekip çalışmalarına dayanmaktadır (Ferrance 2000; Cresswell, 2020; Mills, 2007). Bir dereceye kadar, öğretmenlerin birey olarak veya takım halinde özerk olduğu; yapılacak araştırmanın doğasını belirleyebileceği varsayılmaktadır. Ferrance (2000) eylem araştırmasını amaç, destek, beklenen fayda ve yaygın etkisi gibi özellikler bakımında tasnif etmekte bunları da bireysel öğretmen araştırmaları, okul esaslı eylem araştırmaları, toplumsal yapıları esas alan geniş tabanlı projeler ve öğretmen-üniversite işbirliğine dayanan çalışmalar olarak sınıflandırmaktadır. Öğretmen araştırmalarında, tek bir sınıfın sorununu çözmeye yönelik program, öğretim, öğrenci ile ilgili uygulama ve değerlendirme çalışmaları yapılmaktadır. Bu çalışmalar, hem katılımcıların öğrenme ve akademik performanslarını geliştirmesi hem de etkilerinin okul dışına olumlu yansımaları bakımından kıymetlidir. Okul dışında yapılan eylem araştırmalarında ise yöneticilik ve liderlik, okulun yeniden yapılandırılması ve mevcut potansiyelin güçlendirilmesi, aile katılımı, okul dışı paydaşlarla iletişimin desteklenmesi gibi ortak çalışmaların geliştirilmesi konularına odaklanılmaktadır. Sorunlu durum, araştırma konusu olarak belirlendikten sonra eylem araştırması belli aşamalardan geçerek ilerlemektedir. Bu aşamalar,

araştırmacı yaklaşımları ve uygulama sırasına göre bazı farklılıklar gösterebilmektedir. Eylem araştırmasının genel işleyişi Şekil 2’de sunulmuştur:

Şekil 2. Eylem Araştırmasının Uygulama Adımları (Kaynak: Ferrance, 2000; Büyüköztürk ve diğ., 2016; Mertler, 2012)

Şekil 2’de bir eylem araştırmasının genel işleyişi özetlenmektedir. Eylem araştırması, var olan problemin belirlenmesi, çözümü bulma ve gerçekleştirme, değerlendirme, eylem planını uygulayanın fikirlerindeki değişim ve değerlendirme sonucunda gerçekleşen uygulama basamaklarını içermektedir (Borgia-Schuller, 1996)Akt: Sidekli, 2010). Bu faaliyet döngüsü içinde araştırmacılar ve uygulayıcılar birlikte hareket etmekte; farklı amaçlar doğrultusunda farklı eylem planları tasarlamaktadırlar (Avison, Lau, Myers ve Nielsen, 1999):

- Değişim ve düşünceye odaklanan eylem araştırması
- Aralarındaki çatışmaları çözmeye çalışan eylem bilimi benimsenen ve uygulanan kuramlar
- Katılımcı işbirliğini vurgulayan katılımcı eylem araştırması
- Programlanmış öğretim için eylem öğrenimi ve deneysel öğrenme

Eylem araştırmalarında hipotez test etmek ve istatistik analizleri yapmaktan ziyade, keşfetmeye ve yoruma dayalı nitel araştırma yöntemleri kullanılmaktadır. Bu yöntemler, derinlemesine görüşmeler, katılımcı gözlemler, etkinlikler, örnek olay incelemeleri, hikâye anlatımları ve okuma çalışmaları olarak sıralanabilmektedir. Katılımcıların problemlere ilişkin ayrıntılı açıklamaları, alan notları, fotoğraflar, filmler ve teyp kayıtları (Borgia ve Schuller, 1996; Akt. Köklü, 2001) raporlar, araştırma sonuçları eylem araştırması için gerekli olan dokümanları oluşturmaktadır. Eilks ve Ralle (2002), eylem araştırması sonuçlarının değerlendirilmesinde öğretmenlerin, öğrencilerin ve uzmanların görüşlerinin, anketler, mülakat ve sınıf gözlemleri, odak grup çalışmaları ve testlerle birlikte sürece dâhil edilmesini eğitim araştırmalarını özgürleştirdiğini belirtmektedir.

Eylem araştırması çerçevesinde ön plana çıkan en önemli kavram “araştırmacı öğretmen” kavramıdır. “Araştırmacı öğretmen”, bilimsel araştırma süreçlerinin gerçek okul ortamına dâhil edilmesi ve öğrenme-öğretme ortamındaki sorunların çözülmesinde katkı sağlayabilecek temel bir etkidir. Araştırmacı öğretmenler, eylem araştırmasını üniversite-okul ortaklığının bir parçası olarak veya bağımsız olarak yürütülebilirler. Bu noktada esas soru; “öğretmenin eğitim ortamındaki bir sorunu çözmek istemesi veya bir durumu nasıl değiştireceği hususunda sorular sorabilme gayreti (Babkie ve Provost, 2004) var mıdır?” olmalıdır. Ferrance’e (2000) göre araştırma ve düşünme, öğretmenlerin gelişmesine imkân tanımaktadır. Ayrıca eylem araştırması projeleri, öğretmenlerin düşünme becerilerini, etkililik duygusunu, paylaşma ve iletişim kurma isteğini ve değişim sürecine

yönelik tutumlarını da etkilemektedir. Örneğin, “okuma becerisini nasıl geliştirebilirim?”; “matematik merakını nasıl artırabilirim?”, “öğrenme kayıplarını nasıl giderebilirim?” gibi sorulara eylem araştırması ile cevap aranabilir. Sorunun ne olduğundan ziyade asıl nokta, öğretmenin sorunun çözümünü bulabilmek için sistematik olarak delil toplaması ve verilere ulaşması için harekete geçmesidir. Sonraki aşama ise ulaşılan bilgilere dayanarak bir öğretim modelinin, bir plan dâhilinde etkinliklerin veya bazı akademik becerilerin gelişmesi için bir takım yöntemlerin uygulanmasıdır. Bu uygulamalar beklenen değişimin gerçekleşmesi, sorunun çözülmesi, olumlu tepkilerin alınması veya var olan durumla ilgili gelişim sağlanana kadar devam edebilir. Eylem araştırmasının işleyişindeki ana unsurlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Kosnik ve Beck, 2000):

- Öğretmenler, müfredat ve pedagojinin belirli yönleri üzerinde eleştirel düşünmeye girerler.
- Öğrencilerini iyi tanır, onlarla etkileşime girer, onları gözlemler ve veri toplarlar.
- Araştırmalarıyla ilgili araştırma literatürüne eleştirel bir şekilde katılırlar.
- Akranlarıyla işbirliği yaparlar;
- Müfredatı ve pedagojiyi öğrencilerini güçlendirecek ve akademik olanlar da dâhil olmak üzere geniş bir yelpazedeki ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde değiştirirler;
- Program değişikliklerini değerlendirirler ve başka bir değişiklik ve değerlendirme döngüsü başlatırlar.
- Araştırmalarını halka açık olarak sunar ve tartışırlar.

Uzuner’e (2005) göre kuram ve uygulama arasındaki boşluğu dolduran eylem araştırmaları, öğretmenlerin sınıflarında meydana gelen gerçek sorunları dile getirmelerine ve araştırma bulguları yoluyla o sorunlara yönelik cevap bulmalarına imkân sağlamaktadır. Öğretmen, araştırma verilerinden, sonuç raporundan sorumludur ve haberdardır. Mitchell, Reilly ve Logue (2009) ile Wang ve Zhang (2014) tarafından yapılan farklı araştırmaların sonuçlarına göre öğretmenlerin ve üniversitede görev yapan araştırmacıların karşılıklı bilgi üretmeleri; eylem araştırmalarının sonuçlarına ilişkin değerlendirme ve paylaşım yapmalarının onların mesleki gelişimlerine daimi katkı sağladığını göstermektedir. Öğretmen ve yöneticiler okullarda eylem araştırması yaparak; öğretim, öğrenme ve değerlendirme yöntemlerinin geliştirilmesi, çalışanların olumlu tutumlarının desteklenmesi, öğrencilerin yaşam koşullarına uygun değerler oluşturabilmesi ve etkili bir okul yönetimi sergilenmesi gibi konuların gelişimine destek olabilirler (Beyhan, 2013). Eylem araştırması, öğretmenleri kendi mesleki gelişimini başlatma, güçlendirme, destekleme, sorgulama için motive eder. Bu tür sorgulamaları benimsemek öğretmenleri, toplumun eğitimle ilgili talepleri ile yüzleşmek için yaşam boyu “donanımlı öğrenenler” yapar (Ryan, Young ve Kraglund-Gauthier, 2017). Aksoy (2003) eylem araştırmasının yararlarını şu şekilde özetlemektedir:

- Eylem araştırması kişisel değerlendirme ve görüş oluşturmayı destekler.
- Eylem araştırması pozitif okul iklimi yaratır.
- Eylem araştırması uygulamaya doğrudan etki yapar.
- Eylem araştırması, araştırma sürecine katılanları güçlendirir.
- Eylem araştırması okullarda karşılaşılan sorunların çözümünü sistemli hale getirir.
- Eylem araştırması katılımcılar arasında ortak bir meslek kültürü oluşturur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilkökul öğrencilerinin yaşadığı yazma güçlüğüne giderme ve yazma becerilerinin geliştirilmesinde eylem araştırmasının rolüne ilişkin yorumlayıcı bir bakış açısı getirebilmektir. Ayrıca, öğrenme-öğretme sürecinde tasarımcı ve uygulamacı olan sınıf öğretmenleri için eylem araştırmasının etkililiğini gösteren ayrıntılı bir kaynak oluşturulması hedeflenmektedir. Araştırmanın amacına uygun olarak cevap aranan sorular şunlardır:

- 1) Yazma güçlüğüne inceleyen eylem araştırmaları ne tür sorunları ele almıştır?

- 2) Yazma güçlüğünü inceleyen eylem araştırmalarında bu sorunları çözmek için neler yapılmıştır?

Bu temel soruların yanında araştırmada eylem araştırması yönteminin yazma becerisinin geliştirilmesinde ve öğrenme ortamının tasarlanmasındaki rolü de ele alınmıştır. Konu ile ilgili olarak alanyazındaki nitel çalışmaların bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmesinin yazma güçlüğünü gidermeye yönelik zengin veri kaynağı olabileceği de düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemleri; bazı özel durumların tüm ayrıntıları ile anlaşılmasına imkân sağlayabilen, süreci etkileyen farklı etkenleri yansıtabilen, uygulanabilirliği yüksek yöntemlerdir. Doküman incelemesi, araştırmanın konusu ile ilgili bilgi içeren materyallerin analizidir (Cansız Aktaş, 2015). Bu araştırmada, yazma güçlüğünü inceleyen ve yazma becerisini geliştirmeye odaklanan aynı zamanda eylem araştırması yöntemi ile gerçekleştirilen araştırmalar incelenmiştir. Doküman incelemesi süreci altı adımda gerçekleştirilmiştir:

- 1.Adım: Araştırma konusuna ilişkin doküman türlerine karar verildi.(Bilimsel araştırma makalesi, yüksek lisans ve doktora tezi)
- 2.Adım: İncelenmesine karar verilen dokümanların yayın yılları sınırlandırıldı.(2010-2020)
- 3.Adım: Dokümanların aranacağı veri tabanları ve kaynaklar belirlendi.(YÖK Ulusal Tez veri tabanı, Google Akademik, Sobiad, Ebscho, Ulakbim TR Dizin, basılı bilimsel araştırma dergileri)
- 4.Adım: İncelenen dokümanların tam metinlerinin Türkçe yazılmış olmasına karar verildi.
- 5.Adım: Anahtar kavramlar belirlendi. (yazma güçlüğü, eylem araştırması, action research, yazma problemi, writing difficulties, yazma zorluğu, disgrafi, disgraphia)
- 6.Anahtar kelimeler kullanılarak ulaşılan araştırma metinleri okundu, incelendi. 2010-2020 yılları arasında yayınlanmış, yöntemi eylem araştırması olan, yazma güçlüğünü gidermeyi hedefleyen araştırma dokümanları araştırma kapsamına alındı.

Araştırmada İncelenen Dokümanlar

Araştırma dokümanlarının belirlenmesinde ölçüt örneklem yöntemi kullanılmış; araştırmacıların belirlediği ölçütlere uygun olan dokümanlar üzerinde çalışılmıştır. Öncelikle incelenecek araştırmaların yıl ve yöntemleri temel ölçüt olarak kabul edilmiştir. 2010-2020 yılları arasında, Türkiye'deki ilkökul öğrencilerinin yaşadığı yazma güçlüğünü gidermeye yönelik, eylem araştırması yöntemiyle gerçekleştirilen araştırmalar "doküman" olarak incelenmiştir. Bunların belirlenmesinde YÖK Ulusal Tez Veri Tabanı, Google Akademik, Sobiad, Ebscho ve Ulakbim TR Dizin gibi veri tabanları ile basılı bilimsel araştırma dergileri incelenmiş; yazma güçlüğü, eylem araştırması, action research, yazma problemi, writing difficulties, yazma zorluğu, disgrafi, disgraphia anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır. Bu süreçte ilk olarak erişilen çalışma sayısı 247'dir. Elde edilen dokümanların, araştırma amacına uygunluğunun belirlenmesi için yöntemleri, çalışma grupları ve yayınladıkları yıllar değerlendirilmiştir. Derleme çalışmaları, tarama araştırmaları, eylem araştırması ile gerçekleştirilmeyen veya yazma güçlüğünü gidermeye yönelik olmayan, okul öncesi ve ortaokul öğrencilerini kapsayan araştırmalar ile özel öğrenme güçlüğü alanında yapılan araştırmalar analiz dışında bırakılmıştır. İncelenen dokümanlar Tablo 1'de sıralanmıştır:

Tablo 1
Yazma Güçlüğü Konulu Eylem Araştırmalarına İlişkin Bulgular

Kod	Araştırma Adı	Araştırmacı-Yıl	Yayın Türü
M1	Yazma Güçlüğü (Disgrafi) Olan Bir İlkokul 2. Sınıf	Yıldız, M.(2013)	Makale

	Öğrencisinin El Yazısı Okunaklılığının Geliştirilmesi: Eylem Araştırması		
M2	Yazma Problemi Olan Bir Öğrenciye Bitişik Eğik Yazı Öğretimi (Bir Eylem Araştırması).	Calp, M.(2013)	Makale
M3	Yazma Güçlüğü Olan Bir İlkokul 4. Sınıf Öğrencisine Bitişik Eğik Yazı Öğretimi	Kaya, B.(2016)	Makale
M4	Yazma güçlüğü olan üçüncü sınıf öğrencisinin el yazısı okunaklılığının geliştirilmesi: Eylem araştırması	Kodan, H.(2016)	Makale
M5	Okuma Yazma Güçlüklerini Gidermede Orton-Gillingham Yaklaşımının Etkisi	Altunbaş Yavuz, S.(2016)	Doktora Tezi
M6	Bitişik Eğik Yazı Becerilerinin Geliştirilmesi: İlkokul Üçüncü Sınıf Örneği	Akyol, H., Çetinkaya Özdemir, E.(2018)	Makale
M7	Yazma Güçlüğü Yaşayan Bir Öğrenci ile İlgili Eylem araştırması.	Kuşdemir, Y., Kurban, H., Bulut, P.(2018)	Makale
M8	Okuma yazma güçlüğü ve bir eylem araştırması: İkinci sınıf örneği.	Akyol, H., Sever, E.(2019)	Makale
M9	İlkokulda Yazma Güçlüğü'nün Giderilmesi: Eylem Araştırması	Karataş, A.(2019)	Yüksek Lisans Tezi

Araştırmada, dokuz adet doküman incelenmiştir. Bunlardan yedisi bilimsel araştırma makalesi, biri doktora, biri yüksek lisans tezidir. Yazma güçlüğü ile ilgili pek çok yayın olmasına karşın bu araştırmanın konusu eylem araştırması olduğu için sadece bu dokümanlar araştırmaya dâhil edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin analiz edilmesinde içerik analiz tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi, belgeleri inceleyip analiz etme yöntemi olarak da bilinir. Verilerin anlaşılmasını geliştirmek için araştırmacının teorik konuları test etmesine olanak tanıyan bu teknik, bilgileri yeni görüşleri, farkındalıkları ve gerçekleri kullanarak pratik bir eylem rehberi sağlar. Bunu yapmak amacıyla eldeki verilerden bağlama ilişkin tekrarlanabilir ve geçerli çıkarımlar yapmak için kullanılabilen (Elo ve Kyngäs, 2008) içerik analizi yapılmadan önce araştırmacılar aşağıdaki sorular üzerine düşünmelidir (Hermann, 2008):

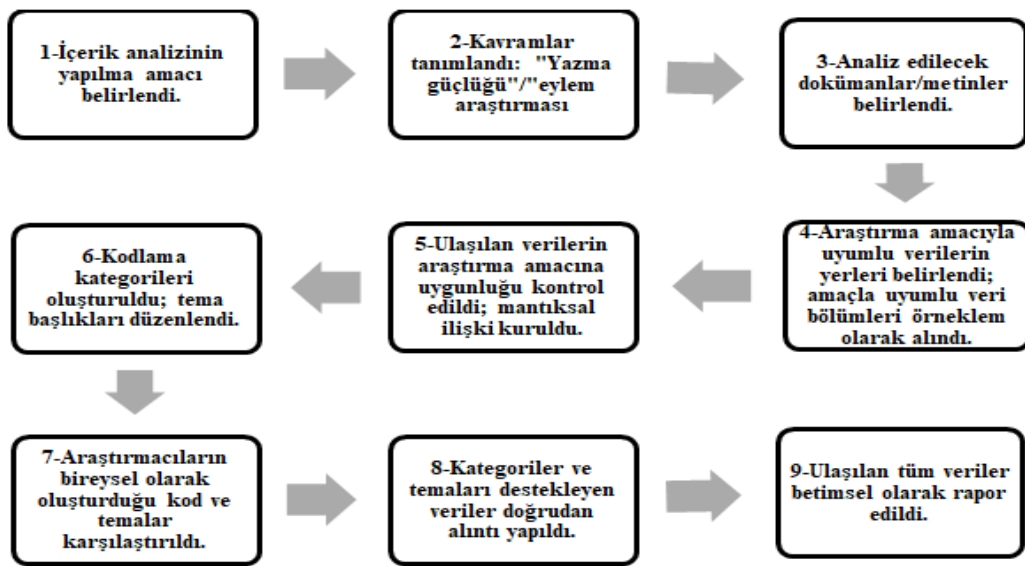
1. Araştırma sorusu, incelenen dokümandan (kitap, film, resim, metin, rapor, makale vb.gibi.) anlam çıkarmayı içeriyor mu?
2. Ne tür materyaller mevcut ve ne kadar erişilebilir?
3. Çalışma konusu, nitel veya nicel bir analize katkıda bulunuyor mu?
4. Araştırmacı incelenen materyalleri, üzerinde çalışılan konuyu anlamak için temsil unsuru veya araç olarak görüyor mu?
5. Analiz birimi, kodlama kuralları ve işleyiş belirlendi mi?
6. İncelenen durum, sosyal, kültürel ve tarihi bir bağlam çerçevesinde incelenebiliyor mu?
7. Bu inceleme ve analizler başkaları tarafından tekrarlanabilir mi?
8. Araştırmacı, analiz sonucunda istediği bilgiye ulaşabildi mi?

Araştırmaya başlamadan evvel araştırmacılar bu soruları tartışmış, analize tabi tutulacak dokümanların araştırma sorusuna ilişkin anlam çıkarmaya uygun olduğu hususunda mutabık kalmıştır. Ayrıca veriler analiz edilmeden önce dokümanlar birkaç kez okunmuş ve dokümanların incelenen konuya ilişkin yeterli ipuçlarına sahip olduğuna karar verilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Birbirine benzeyen verilerin belirli temalar çerçevesinde bir araya getirilmesi, düzenlenmesi, tasnif edilip yorumlanması olan içerik analizi, yayın yığınlarının değerlendirilmesine (Selçuk, Palancı, Kandemir ve Dündar, 2014) imkân sağlamaktadır. Yazma güçlüğü konusunda gerçekleştirilen eylem araştırmalarını ana hatlarıyla anlayabilmek için bir kodlama formu oluşturulmuştur. Bu formda aşağıdaki başlıklar bulunmaktadır:

- Araştırmanın ve araştırmacının adı, yayınlanma yılı ve yayın türü
- Araştırmaya katılan öğrencilerin özellikleri (sınıf seviyesi, yaş)
- Araştırma sürecinde kullanılan veri toplama araçları
- Eylem araştırmasının süresi ve yapılan uygulamalar
- Araştırmaların sonuç ve önerileri

Kodlama formundaki başlıklara göre her araştırmacı bireysel olarak dokümanları sıralamış, okuma notları oluşturup listeler hazırlamış, kelime ve kavramlar belirlenmiştir. Patton'un (2002) "içerik analizi" yöntemine uygun olarak, öncelikle incelenen dokümanlar sıralanıp kodlanmış, araştırma sorularına göre tasnif edilmiş, ardından farklı ve benzer özellikler dikkate alınarak belirgin temalar gruplandırılmıştır. Araştırmacıların her birinin bağımsız olarak oluşturduğu tema ve kategorilerden ortak olanlar birleştirilmiş, ayrışma noktaları üzerinde tartışılmış, karar birliği oluşan başlıklar tema listelerine eklenmiştir. İçerik analizinin işleyiş şeması Şekil 3'te özetlenmiştir:

Şekil 3. Araştırmada İçerik Analizinin İşleyişi

İçerik analizinde oluşturulan tema ve kategorileri desteklemek için dokümanlar içinden ilgili cümle ve bölümler doğrudan alıntı yapılarak tema altında sunulmuştur. Ulaşılan bulgular araştırma sorularına uygun olarak tablo, liste ve açıklamalar şeklinde sıralanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde incelenen araştırmalardan elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Tablo 2'de analiz sürecine dâhil edilen araştırmaların tür, araştırmacı bilgisi ve yayın yılı ile bilgiler sunulmuştur.

Tablo 2

Yazma Güçlüğü Konulu Eylem Araştırmalarına İlişkin Bulgular

Kod	Yayın Yılı	Yayın Türü	Araştırmacı Kimliği
M1	2013	Makale	Öğretim Elemanı
M2	2013	Makale	Öğretim Elemanı
M3	2016	Makale	Öğretim Elemanı
M4	2016	Makale	Öğretim Elemanı
M5	2016	Doktora Tezi	Öğretim Elemanı
M6	2018	Makale	Öğretim Elemanı
M7	2018	Makale	Öğretim Elemanı -Öğretmen
M8	2019	Makale	Öğretim Elemanı

M9

2019

Yüksek Lisans Tezi

Öğretmen

Tablo 2'ye göre incelenen araştırmaların 2013 yılından sonra gerçekleştirildiği, büyük bölümünün üniversitelerde görevli öğretim elemanları tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu bulgu öğretmenlerin eylem araştırmalarına dâhil olmadığını veya olamadığını; yazma zorlukları ile ilgili vakaları eylem araştırması ile çözen öğretmenler varsa dahi bunun bilimsel araştırmalara yansımamış olabileceğini de düşündürmektedir. Özellikle yayın yılı olarak 2010-2020 aralığı dikkate alındığında araştırma sayısının da yetersiz olduğu belirtilebilir.

Araştırmada incelenen dokümanlarda eylem araştırmalarının katılımcısı olan ve yazma güçlüğü yaşayan ilkökul öğrencileri ile ilgili bilgiler Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3

Yazma Güçlüğü Konulu Eylem Araştırmalarının Katılımcı Özellikleri

Kod	Sınıf Düzeyi	Yaş	Cinsiyet	Katılımcı Sayısı
M1	İlkokul ikinci sınıf	8	Erkek	1
M2	İlkokul ikinci sınıf	8	Kız	1
M3	İlkokul dördüncü sınıf	10	Erkek	1
M4	İlkokul üçüncü sınıf	9	Erkek	1
M5	İlkokul üçüncü sınıf	9	Erkek - Kız	5
M6	İlkokul üçüncü sınıf	9	Erkek	1
M7	İlkokul üçüncü sınıf	9	Erkek	1
M8	İlkokul ikinci sınıf	8	Erkek	1
M9	İlkokul ikinci sınıf	8	Belirtilmemiş	6

Tablo 3'e göre incelenen araştırmalarda çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin yaş aralığı 8-9'dur. Sınıf düzeyinin ise ikinci ve üçüncü sınıflarda yoğunlaştığı belirlenmiştir. İlker ve Melekoğlu (2017) "yazma güçlüğü" yaşayan öğrenciler ile ilgili olarak çocuğun kronolojik yaşı, zekâ düzeyi ve eğitim düzeyi açısından "beklenen düzeyden geri kalması" ifadesini kullanmaktadırlar. Bu bakımdan yazma güçlüğü sorununun özellikle ilkökul ikinci sınıfta teşhis edilip öğrencilerin bilimsel sürece uygun müdahale programına dâhil edilmesi olumlu bir özellik olarak değerlendirilmektedir. İnceleme dokümanı olan araştırmaların tamamının yöntemi "eylem araştırması"dır. Tablo 4'te gerçekleştirilen eylem araştırmalarının uygulama süresi, öğrenci yazılarının araştırma başındaki ve sonundaki durumu, kullanılan veri toplama araçları sıralanmıştır.

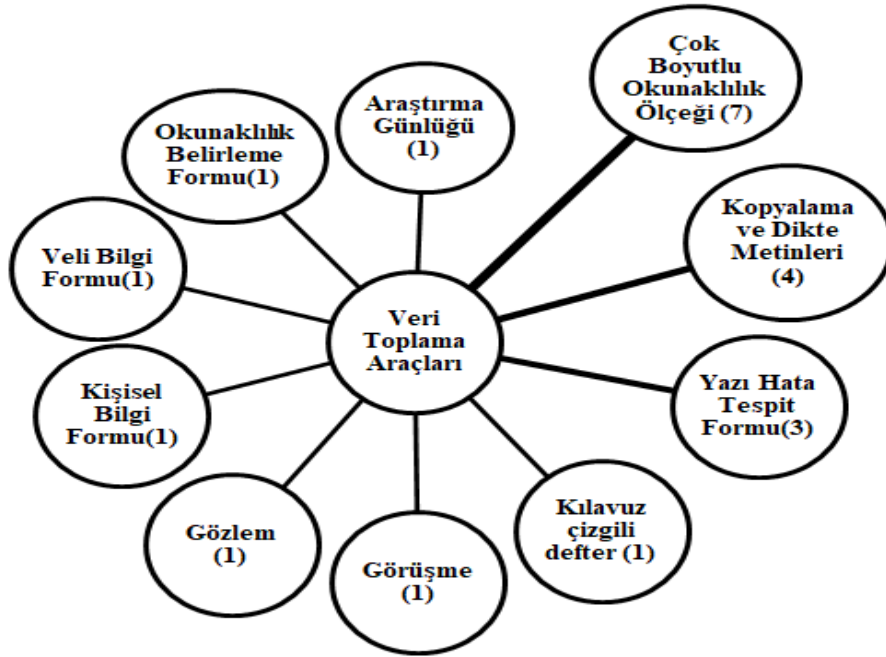
Tablo 4

Yazma Güçlüğü Konulu Eylem Araştırmalarının Süreç, Uygulama ve Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Kod	Başlangıç Durum	Veri Toplama Aracı	Uygulama Süresi	Son Durum
M1	Okunaksız yazı	1-Kopyalama ve Dikte Metinleri 2-Çok Boyutlu Okunaklılık Ölçeği 3-Araştırma Günlüğü	35 saat	Okunaklı yazı
M2	Okunaksız yazı	1-Yazı Hata Tespit Formu 2-Kopyalama ve Dikte Metinleri	30 saat	Kabul edilebilir okunabilirlik
M3	Okunaksız yazı	1- Yazı Okunaklılığı Hata Tespit Formu 2-Kılavuz çizgili defter	7 hafta	Kabul edilebilir okunabilirlik
M4	Okunaksız yazı	1-Çok Boyutlu Okunaklılık Ölçeği 2-Gözlem 3-Görüşme	40 saat	Okunaklı yazı
M5	Okunaksız yazı	1-Çok Boyutlu Okunaklılık Ölçeği 2- Kişisel Bilgi Formu	12 hafta	Okunaklı yazı
M6	Okunaksız yazı	1-Çok Boyutlu Okunaklılık Ölçeği 2-Yazım Hataları Formu 3- Kopyalama ve Dikte Metinleri	30 saat	Kabul edilebilir okunabilirlik
M7	Okunaksız yazı	1-Çok Boyutlu Okunaklılık Ölçeği 2-Okunaklılık Belirleme Formu 3-Veli Bilgi Formu	8 hafta	Kabul edilebilir okunabilirlik

M8	Okunaksız yazı	1-Kopyalama ve Dikte Metinleri 2-Çok Boyutlu Okunaklılık Ölçeği	60saat	Orta düzey okunaklı yazı
M9	Okunaksız yazı	1-Çok Boyutlu Okunaklılık Ölçeği 2-Gözlem 3-Görüşme	53 saat	Okunaklı yazı

Tablo 4’te sunulan bulgulara göre incelenen araştırmalarda öğrencilere ortalama 36 saat yazma eğitimi verildiği anlaşılmaktadır. Araştırmaların bulgular ve sonuç bölümlerinde gerçekleştirilen yazma etkinliklerinin yazı okunaklılığını olumlu etkilediği, başlangıçta okunaksız olan yazıların “kabul edilebilir okunabilirlik” düzeyine ulaştığı vurgulanmaktadır. Bu bulgular, bilimsel bir araştırma yöntemi olan eylem araştırmasının yazmayı geliştirmek için yapılacak etkinliklerin planlama ve uygulamasında kullanılabilceğini düşündürmektedir. Tablo 4’te verilen kategori başlıklarından biri de eylem araştırmalarında kullanılan veri toplama araçlarıdır. Bu veri toplama araçlarının kullanım sıklığı Şekil 4’te sunulmuştur.

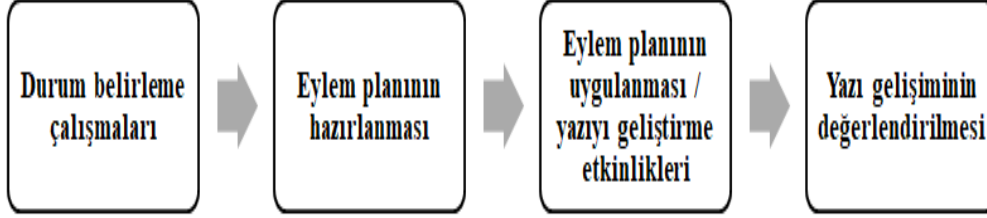

Şekil 4. İncelenen Eylem Araştırmalarında Kullanılan Veri Toplama Araçlarının Dağılımı

Yapılan eylem araştırmalarında çoğunlukla öğrenci yazılarının okunaklılığının ele alındığı, bu sebeple kopyalama ve dikte metinleri, kılavuz çizgili defterler ve okunaklılık formları kullanıldığı düşünülmektedir. Dikte ve bakarak yazma yoluyla öğrencilerin örnek bir yazı yazmaları sağlanmış, bu yazılar biçim özellikleri açısından incelenmiştir. Bu inceleme sürecinde araştırmacıların görüşme, gözlem, bilgi formu ve günlük gibi araçları da ek olarak kullandıkları belirlenmiştir. Bunun sebebinin araştırmacıların öğrenci yazısını yakından ve ayrıntılı inceleme isteği, zengin veri kaynağı oluşturma, okunaksızlığı daha yakından belirleme ve eylem planını uygun tasaralama çabası olduğu düşünülebilir. İncelenen tüm araştırmalarda bu veri toplama araçları ile elde edilen bilgilerin eylem planını oluşturan yazma destek çalışmalarının ana hareket noktasını oluşturduğu gözlenmiştir. Araştırmalarda en çok kullanılan veri toplama aracının *Çok Boyutlu Okunaklılık Ölçeği*, olduğu belirlenmiştir. Yıldız ve Ateş (2010) tarafından geliştirilen “Çok Boyutlu Okunaklılık Ölçeği”nde okunaklılık ölçütleri olarak eğitim, boşluk, ebat, biçim ve satır takibi bulunmaktadır. Araştırmacıların, bu ölçeği kullanma nedeninin ölçeğin okunaklılık ile ilgili özellikleri ayrıntılı olarak kapsıyor olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

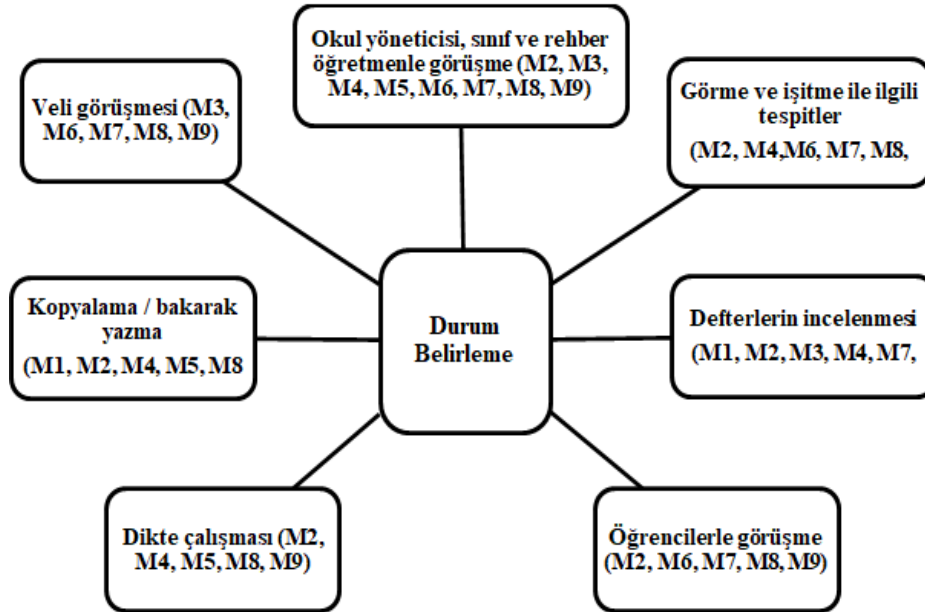
Yazma Güçlüğü Konulu Eylem Araştırmalarının Uygulama ve Sonuçlarına İlişkin Bulgular

İncelenen dokuz araştırmanın her birinin eylem planı ayrıntılı olarak analiz edilmiştir. Araştırmaların eylem planını uygulama aşamalarının ortak özelliklere sahip olduğu anlaşılmıştır; bu özellikler dört başlık altında toplanmıştır. Şekil 5'te incelenen araştırmaların eylem araştırması uygulama aşamaları sunulmuştur.

Şekil 5. Eylem Araştırmalarının Uygulama Süreci

Eylem araştırması yapan araştırmacıların ilk olarak yazma güçlüğü yaşayan öğrencinin özellikleri ve yazma becerisinin düzeyi ile ilgili durum belirleme çalışmaları yaptıkları anlaşılmaktadır. Durum belirleme, uygun öğretim etkinliklerinin tasarlanabilmesi için öğrencinin zorlandığı durumun değerlendirilmesini (McMillan, 2015) içermektedir. İncelenen araştırmalarda, yazma güçlüğü tanıma ve durum belirlemek için araştırmacıların yaptıkları çalışmalar Şekil 6'da sunulmaktadır.

Şekil 6. İncelenen Eylem Araştırmalarında Yazma Güçlüğü İle İlgili Durum Belirleme Çalışmaları

Şekil 6'daki temalara göre bütün araştırmacılar, öğrencilerin mevcut durumlarını belirlemek ve tanımlama yapmak için okul yöneticileri ve öğretmenlerle görüşme yapmışlardır. Bunun bir sebebi olarak öğretmenlerle çocukların özellikleri üzerine görüşme ve onlardan bilgi alma gerekliliği gösterilebilir. Öğrencinin yazısını görmek, incelemek, analiz etmek ve değerlendirme yapabilmek için bakarak yazma, dikte, defter inceleme, öğrenci ile görüşme ve beş duyu ile ilgili testlerin de durum belirleme sürecinde tercih edildiği belirtilebilir. İncelenen dokümanlarda durum belirleme sürecinin açıklama bölümlerinde yapılan açıklamalar doğrudan alıntılar halinde aşağıda sıralanmıştır:

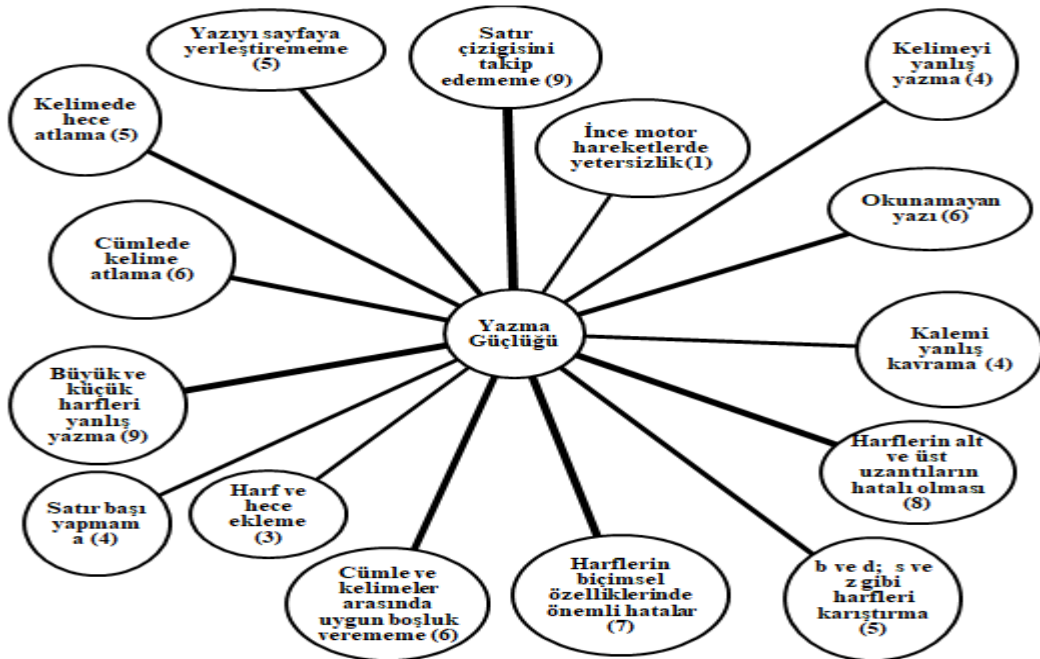
M5: ".....öğrencinin yazma düzeyini ölçmek amacıyla öğrenciye metinden beş cümle okunmuş ve öğrencinin yazması istenmiştir."

M6: “Can’ın yazma hatalarını belirleyebilmek amacıyla sınıf düzeyine uygun bir okuma parçası yazdırılmış, ilk tespitler kaydedilerek değerlendirme yapılmıştır.”

M7: “...öğrencinin anne ve babası okula davet edilmiş, konu ile ilgili bilgi verilmiş, öğrencinin yazı örnekleri aileye gösterilerek öğrenciye verilecek bireysel eğitimin yazma becerilerini geliştirilebileceği belirtilmiştir.”

M8: “Alp’e hastanede işitme ve görme testi uygulanmış ve fiziksel herhangi bir problem olmadığı belirlenmiştir.”

Eylem araştırmalarına katılan öğrencilerin belirlenmesinin ardından bu öğrencilerin yazma güçlüğüne ilişkin özelliklerinin ayrıntılı olarak analiz edildiği anlaşılmaktadır. Buna göre eylem araştırmasına katılarak yazma güçlüğü sorunu giderilmeye çalışılan ilkökul öğrencilerinin yazı yazma ile ilgili özellikleri betimlenmiştir. Yazma güçlüğü ile ilgili belirtiler sınıflandırılmış ve Şekil 7’de sunulmuştur.

Şekil 7. Eylem Araştırmasına Katılan Öğrencilerin Yazılarındaki Sorunlar

Şekil 7’de verilen belirtiler eylem araştırmasına katılan öğrencilerin yaşadıkları yazma güçlüğüne dair araştırmacılara kanıt sunmaktadır. Öğrencilerin satur çizgisini takip edemediği, harf uzantılarını doğru yapamadığı, cümle, kelime ve heceler arasında uygun boşluk bırakamadığı, büyük ve küçük harf biçimlerini yanlış yaptığı, kelime ve hece atlama veya harf ve hece ekleme yaptığı, yazıların okunaksız olduğu anlaşılmaktadır. Bütün bunlar yazma güçlüğüne güçlü birer göstergesi olarak kabul edilmektedir. İncelenen araştırmalarda, öğrencilerin yazmaya ilişkin yetersizliklerinin tanımlanmasından sonra “eylem planı” planı hazırlandığı belirlenmiştir. Hazırlanan eylem planının, yazma güçlüğüne gidermeye yönelik olması, katılımcıların yazma becerilerini geliştirmesi ve araştırmanın amacına ulaşması için alan uzmanlarının görüşlerine başvurulduğu, daha önceden test edilmiş veri toplama araçlarının kullanıldığı, bilimsel araştırma işleyişine uygun olarak gözlem ve görüşmelere de yer verildiği anlaşılmıştır.

M1: “...okuma yazma güçlükleri ve yazı öğretimiyle ilgili literatür incelenmiş, alan uzmanlarıyla görüşülmüş, Ali’nin okunaklı yazma becerisini geliştirmede etkili olacak yaklaşımlar belirlenmiştir. Durum tespiti sürecinde belirlenen sorunlar dikkate alınarak Ali’ye harflerin yeniden öğretilmesi gerektiğine karar verilmiştir.”

M2: “Yazı Çalışması Eylem Planı: Hata tespitinden sonra yazı çalışması için eylem planı hazırlanmıştır.”

M3: “Hata tespitinin ardından Mine’nin yazma sürecinde yaşadığı güçlükleri azaltmak ve yazı okunaklılığını artırmak için bir eylem planı hazırlanmıştır. Yazı çalışmasında takip edilen eylem planı Tablo 2’de görülmektedir.”

M4: “Öğrencinin durumu tespit edildikten sonra eylem planı hazırlanmış, uygulanmış ve uygulama sonrası gelişimi değerlendirilmiştir.”

M5: “...öğrencinin eksik görüldüğü bazı durumlarda, bu durumu gidermeye yönelik programa eklemeler yapmak suretiyle, her öğrencinin ihtiyacına ve eksikliğine göre farklı etkinlikler tasarlanmış ve uygulanmıştır.”

M6: “Durum tespiti sürecinde belirlenen sorunlardan yola çıkarak öğrenciyle ses öğretimi çalışmasıyla işe başlanmasına karar verilmiştir. Seslerden yola çıkarak devamında harf, hece, kelime, cümle ve metin çalışmaları yapılmasına karar verilmiştir.”

M7: “Daha sonra yazma güçlüğü ve yazı yazma ile ilgili literatür taranmış uzmanlarla görüşülerek haftalık 6 saat ve 8 hafta sürecek bir eğitim programı hazırlanmıştır (Bir ders süresi yaklaşık 30-35 dakikadır.)”

M8: “Alp’in okumayı öğrenememesi, bazı harfleri tanımaması, hece birleştirme yapamaması, yazısının okunaksız olması, kelime yazarken hem sesli hem de sessiz harfleri yazmaması gibi yetersiz olduğu durumlar tespit edilmiştir. Okuma ve yazma güçlüğü ile ilgili alanyazın incelenmiş ve uzman görüşleri alınarak uygulanacak yöntemlere ve çalışmalara karar verilmiştir.”

Eylem planlarının belli bir zaman aralığında, belli yöntem ve teknikler kullanılarak ve öğrencilerin gelişim düzeyi ve ihtiyaçları dikkate alarak hazırlandığı da anlaşılmıştır. Eylem araştırmalarının uygulama planları yöntem, teknik ve etkinlik açısından çeşitlilik ve zenginlik göstermektedir. Eylem planlarında yapılan çalışmalar Tablo 5’te sıranlanmıştır.

Tablo 5
İncelenen Eylem Araştırmalarında Yazma Güçlüğünü Gidermeye Yönelik Uygulamalar

Kod	Uygulamada Yapılan Çalışmalar
M1	* Harf yazma çalışmaları *Yapılandırılmış çalışma kâğıtlarıyla örnek çalışmalar *Kelime ve cümle yazma çalışmaları
M2	*Dikte çalışmaları *Büyük ve küçük harfleri yazma çalışmaları *Noktalama işaretlerini yazma çalışmaları
M3	*Oyunlar * Kopyalama ve dikte çalışmaları * Harf yazma – birleştirme çalışmaları *Kelime ve cümle yazma çalışmaları
M4	*Havada yazma çalışmaları *Tahmin etme çalışmaları * Silik ve noktalı harfler çalışma yapraklarında gösterip yaptırma
M5	*Kılavuz çizgili defterde tekrarlı kelime ve cümle yazma çalışmaları *Dikte çalışmaları *Görsel ve işitsel etkinlikler
M6	*Harf, hece, kelime yazma çalışmaları * Karıştırma/Harmanlama Etkinlikler *Harf-ses-alfabe farkındalık çalışmaları *Dikte ve kopyalama çalışmaları *Metin içeriği oluşturmaya yönelik görsel okuma, soru-cevap çalışmaları *Yarım öykü tamamlama *Bilmece ve bulmaca etkinlikleri

---

M7	*Harflerin şekil çalışmaları *Kılavuz defterle hece ve kelime çalışmaları * Kılavuz defterle dikte çalışmaları *İki çizgili defterde dikte çalışmaları * İki çizgili defter kullanılarak bağımsız yazma çalışmaları
M8	*Serbest ve düzenli çizgi çalışmaları * Harf yazma – birleştirme çalışmaları *Hece-kelime yazma * Bakarak yazma çalışmaları * Dikte çalışması
M9	*Tekrarlı Dikte ve Motivasyon Uygulamaları *Harf-cümle-metin yazma çalışmaları

İncelenen araştırmalarda eylem planlarının araştırmacılar tarafından uygulandığı, çalışmaların yazma güçlüğü yaşayan öğrencilerle bireysel olarak yapıldığı anlaşılmaktadır. Uygulamaların 30-40 dakikalık dersler halinde 6-12 haftalık bir sürede tamamlandığı belirlenmiştir. Eylem planları uygulanırken, renkli kartonların ve çalışma yapraklarının kullanıldığı; en çok harflerin biçim ve boyutlarına odaklanıldığı, gösterip yaptırma, bakarak yazdırma, anında düzeltme, oyunlarla birlikte sıraya vurma, el çırpma gibi kinestetik bazı etkinliklere yer verildiği, çalışmaların özellikle araştırmacı ile çocuğun birebir çalışması şeklinde yürütüldüğü tespit edilmiştir. Gerek öğrencilerin durumlarının belirlenmesine gerek yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik olarak en çok harflerin biçimlerinin doğru olarak yazılması üzerinde durulduğu gözlenmektedir. Bunlara ek olarak her araştırmada dikte çalışmalarına yer verildiği de anlaşılmaktadır. Öğrencinin kendine söyleneni, işittiği şekliyle yazdığı bir teknik olan dikte çalışmalarında amaç, yazılan bir metin üzerinde yazım kurallarının uygulanması, noktalama işaretlerinin doğru kullanılması ve kelimeleri doğru yazılmasını sağlamaktır. Bu şekilde yazıdaki hataları belirlemek öğretmen için daha kolay olabilir. Öğrenciler doğru ve kurallara uygun bir metin yazıncaya dek dikte çalışmaları yapılabilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

İlkokul öğrencilerinin yazma güçlüğü sorunu ile ilgili olarak incelenen dokuz eylem araştırmasından yedisi araştırmacılar, biri sınıf öğretmeni, biri ise araştırmacı-öğretmen tarafından ortaklaşa gerçekleştirilmiştir. Araştırmacıardan yedisi bilimsel araştırma makalesi, ikisi ise yüksek lisans ve doktora tezidir. Can ve Altunbaş Yavuz'un (2017) okuma ve yazma güçlüğü yaşayan öğrencilerin öğretmenleri ile görüşme usulü ile yaptıkları araştırmaya göre öğretmenler, çocukların okuma ve yazma becerilerini geliştirmek için sınıf içinde, ders sonunda çaba sarf ettiklerini, kendi uğraşları ve araştırmalarıyla bir takım yöntemlere başvurduklarını, aile ile iletişim kurduklarını, fakat bu konuda kendilerini yetersiz ve çaresiz gördüklerini ifade etmişlerdir. Bu tespit şu bakımdan önem arz etmektedir. İncelenen dokümanlarda eylem araştırması kapsamında yapılan uygulamaları araştırmacıların yaptığı; öğretmenlerin bu tür çalışmalarda yer almadığı gözlenmiştir. Öğrencilerin okuma ve yazma becerilerinin gelişiminde tanı ve müdahalede sınıf öğretmenin rolü yadsınamaz. İncelenen eylem araştırmalarında öğretmenlerin süreçte olmamaları hususu her iki araştırma bulguları ile örtüşmektedir. Araştırma dokümanı olan eylem araştırmalarının çalışma grubu ilkökul öğrencilerinden oluşmaktadır ki bunların tamamına yakını ilkökul ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu durum yazma güçlüğü sorununun ilkökulun ilk yıllarında ele alınmasını gösteren önemli bir bulgudur. Araştırmalar (Overvelde ve Hulstijn, 2011; Rodríguez ve Villarroel, 2017; Rosenblum ve Dror, 2016) birinci sınıftaki yazma görevlerinin, heceleme becerilerinin ve alfabe bilincinin ilerleyen sınıflardaki yazma becerisinin gelişimine yönelik yordayıcı özellikler taşıyabileceğini göstermektedir.

Araştırma, Türkiye'de 2010-2020 yılları arasında, yazma güçlüğü konu edinen ve eylem araştırması yöntemi ile yapılan araştırmaların doküman olarak incelenmesini kapsamaktadır. Belirtilen yıllar arasında yazma güçlüğü konusunda pek çok araştırmanın yapıldığı belirlenmiş, bunlar arasından eylem araştırması yöntemi ile 2013-2019 arasında yapılan dokuz araştırmaya ulaşılmıştır. Görgün ve Melekoğlu (2018) tarafından yapılan araştırmada ise Türkiye'de özel öğrenme güçlüğü alanında 1972-2017 yılları arasında yayımlanan 189 bilimsel makale, yüksek lisans tezi, tıpta uzmanlık tezi ve

doktora tezi incelenmiş, öğrenme güçlüğüne ilişkin çalışmaların en çok 2007-2017 yılları arasında yapıldığı ortaya çıkmıştır. Araştırma alanları bakımından incelenen 189 araştırmadan 11'inin (%6,5) yazma güçlüğünü konu ettiği tespit edilmiştir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlardan biri de eylem araştırmalarının, (1) *durum belirleme*, (2) *eylem planı hazırlama*, (3) *uygulama "eylem planının gerçekleştirilmesi"*, (4) *gelişim düzeyinin değerlendirilmesi*, şeklinde dört aşamada gerçekleştirilmiş olmasıdır. Eylem araştırmalarının başlangıç aşamasında çalışma grubundaki öğrencilerin yazılarının araştırmacılar tarafından "okunaksız" olarak nitelendiği; bu tespit yapılmasında veri toplama aracı olarak, "Kopyalama ve Dikte Metinleri", "Çok Boyutlu Okunaklılık Ölçeği", "Araştırma Günlüğü", "Yazı Hata Tespit Formu", "Kılavuz çizgili defter", "Gözlem", "Görüşme", "Kişisel Bilgi Formu", "Okunaklılık Belirleme Formu", "Veli Bilgi Formu" kullanıldığı anlaşılmıştır. Her araştırmada bu veri toplama araçlarından birkaç tanesi ile öğrencilerin yazı yazmayla ilgili yaşadığı sıkıntılar tespit edilmeye çalışılmıştır. Buna göre katılımcı öğrencilerin yazma güçlüğü yaşadığına dair belirtiler şunlardır: *Satur çizgisini takip edememe; harflerin uzantılarını yanlış yapma; cümle, kelime ve heceler arasında uygun boşluk bırakamama; büyük ve küçük harfleri yanlış yazma; kelime ve hece atlama; harf ve hece ekleme; okunamayan biçimsiz yazı*. Araştırmacıların bu belirtileri dikkate alarak alan yazın çerçevesinde ve uzman görüşleri ışığında "eylem planı" planı hazırladıkları belirlenmiştir. Araştırmaya katılan ilkökul öğrencileri ile bireysel ve küçük gruplar halinde, ortalama 36 saat olarak yazma eğitimi gerçekleştirilmiştir. Büyüköztürk ve diğerlerine göre (2016) eylem araştırmasında veriler hem nitel hem de nicel yöntemlerle toplanmalı, daha geçerli ve güvenilir sonuçlara ulaşmak için mümkünse birbirini tamamlayacak yöntemler birlikte kullanılmalı, veri toplamada zenginleştirme yapılmalıdır. Bu araştırma sürecinde de incelenen eylem araştırmalarında bu hususun göz önüne alındığı düşünülmektedir. Uygulama çalışmalarında ve öğrencilerle birlikte yapılan etkinliklerde yoğun olarak "*harf, kelime ve cümle yazma ve birleştirme çalışmaları*"; "*yapılandırılmış çalışma kâğıtlarıyla örnek çalışmalar*"; "*dikte ve kopyalama çalışmaları*"; "*büyük ve küçük harflere odaklanan çalışmalar*"; "*noktalama işaretleri ile ilgili etkinlikler*"; "*oyunlar*"; "*kopyalama ve dikte çalışmaları*"; "*havada yazma ve tahmin etme çalışmaları*"; "*silik ve noktalı harfler çalışma yapraklarında gösterip yaptırma*"; "*kılavuz çizgili defterde tekrarlı çalışmaları*"; "*görsel ve işitsel etkinlikler*"; "*harf-ses-alfabe farkındalık çalışmaları*"; "*bakarak yazma çalışmaları*"na yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Eylem planlarında yer alan etkinlikler tamamlandığında ölçme ve değerlendirme çalışmaları yapılmış ve öğrenci yazılarının "okunabilirlik" ve "kabul edilebilir okunaklılık" düzeyine ulaştığı belirtilmiştir. Bu bağlamda incelenen dokuz araştırmanın her birinin yazma güçlüğünü giderme hususunda olumlu sonuçlar içerdiği belirtilebilir. Bu aşamada, araştırmalarda öğrencilerin bireysel özellikleri dikkate alınarak yazı yazmaya özel etkinliklerin özel bir zaman diliminde yapılmış olması, dikkat edilmesi gereken bir husustur. Hem yazma becerisinin kazanılmasında hem de bu becerinin gelişimine yönelik değerlendirme ve uygulama çalışmalarında zaman önemli bir faktördür. Çünkü yazma, yaşam tecrübelerinin ve edinilen kazanımların metne dönüştürülmesi, düzeltilmesi ve paylaşılması gönüllülük, emek, dikkat, destek ve uygulama zenginliği gerektirmektedir. Yazılan metnin bir okuyucu tarafından okunması ve metinle ilgili hüküm verilmesi ise yine zamana tabi olan bir süreçtir. "Yazma becerisinin gelişimi ve "küçük yazarlar"ın "büyük yazarlar"a dönüşmesi için öğrencilerin ve öğretmenlerin yazı yazmaya zaman ayırmaları gerekmektedir"(Kuşdemir, 2018).

Araştırmalarda dikkat çeken bir başka konu ise araştırmaların başlangıç aşamasındaki durum belirlemede ve eylem planlarında en çok dikte çalışmalarının yapılmış olmasıdır. Dikte, uygulaması ve değerlendirilmesi de kolay bir tekniktir. Erdoğan, Gülay ve Uzuner'in (2017) sınıf öğretmenleri ile yaptıkları araştırmada da yazma güçlüğü yaşayan öğrenciler için gerçekleştirilen uygulamaların çok sınırlı çeşitlilikte olduğu; öğretmenlerin en çok dikte çalışması yaptırdığı belirlenmiştir. Başar ve Alkan (2020) yazma güçlüğü yaşayan ilkökul öğrencilerinin yazılarının incelendiği araştırmada dikte çalışması yaptırılan öğrencilerin en çok mükerrer yazma, binişiklik, ekleme, eksiltme, ayırma ve değiştirme gibi hatalar yaptıkları belirlenmiştir. Bu bakımdan yazma güçlüğü konusunun ele alındığı farklı araştırmalarda dikte çalışmasının belirleyici unsur olabileceği düşünülmektedir. Eylem planlarının uygulama aşamasında yapılan yazma çalışmalarında sıklıkla yer verilen tekniklerden bir diğeri ise bakarak yazma ve kopyalamadır. Bu şekilde öğrencilerin yazılarında okunaklılığın geliştiği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer olarak Poortaghiabadi, Talepasand ve Nazifi'nin (2019) ilkökul üçüncü

sınıf öğrencileriyle yaptıkları araştırmada da kopyalama yoluyla yapılan yazma etkinliklerinin yazma performansını olumlu olarak etkinleştirdiği anlaşılmıştır. Aydın ve Cavkaytar'ın (2018) yazma güçlüğü yaşayan öğrencilerle yaptıkları araştırmada “kopyalama metin uygulaması ve ipucunun giderek artırılması yöntemi” nin uygulandığı bireysel öğretim çalışmaları sonucunda öğrencilerin yazı okunaklılığının geliştiği belirlenmiştir. Bu araştırmanın temel konusu yazma güçlüğü üzerine yapılan eylem araştırmalarıdır. İçerik analizi sonuçları göstermektedir ki eylem araştırması, yazma güçlüğünü gidermeye yönelik bilimsel sürece uygun şekilde teorik bilgilerle gerçek uygulamaları harmanlayarak öğrenme sorunlarına çözüm bulabilmektedir. Nitekim incelenen araştırmalarda ilkökul öğrencilerinin başlangıçta okunaksız olan yazıları okunabilirlik seviyesine ulaşmıştır. Buna göre eylem araştırması, üniversitelerdeki araştırmacılar ile öğretmenlerin eğitim sorunlarına birlikte çözüm üretebilmeleri için bir imkân olarak değerlendirilebilir. Bu araştırma sonucunda, ilkökul öğrencilerinin dil becerilerinin gelişimi ile ilgili çalışmalarda araştırmacıların ilgisinin eylem araştırmasına doğru eğilim göstermesi gerekliliği bir beklenti olarak ortaya çıkmıştır. Sorun çözmeye odaklanan nitel bir araştırma yöntemi olan eylem araştırması sayesinde öğretmen sınıfındaki öğrencileri derinlemesine tanıyabilir, kendine eleştirel gözle bakabilir, işbirliğinde bulunabilir ve yeni teknikler geliştirerek öğrencilerin anlama düzeylerine olumlu katkıda bulunabilir. Ayrıca yaşadığı tecrübeleri benzer sorunlar yaşayan öğretmenler ile paylaşarak onlara yardımcı olabilir (Tezcan, Ada ve Baysal, 2016). Bir eylem araştırması içinde bulunan öğretmenler uygulamalarda karşılaştıkları sorunlarla başa çıkarken kendi güçlü ve zayıf yönlerinin farkında olacak, zayıf yönlerini geliştirme yoluna gidecektir. Eylem araştırması, işbirliği yapmaya uygun bir yaklaşım olması sebebiyle öğretmenlerin birbirlerinin uygulamaları hakkında fikir belirtmelerine, öğrenmeye yönelik farklı bakış açılarının ortaya çıkmasına yol açabilecektir (Kuzu, 2009). Bunların gerçekleşmesi için öğretmenin bu değişimin yaratıcısı olma yönünde teşvik edilmesi, araştırma kurumlarının öğretmeni araştırma ve geliştirme yönünde istekli ve donanımlı olma konusunda desteklemesi ile mümkün görünmektedir. Bu amaca ulaşılması için eylem araştırmasının öğretmen eğitiminin bir parçası olarak öne çıkarılması gereken bir niteliği (İnan, 2011) olduğu da açıktır. Beyhan'a göre (2013) eylem araştırmaları, en önemli katkıyı öğretmenden çok, başta öğrenciye ve topluma yapmaktadır. Çünkü sürekli kendini yenileyen ve gelişmeleri takip eden bir öğretmenin yapacağı öğretim ve yetiştireceği nesil geleneksel yöntemleri kullanan öğretmenlere göre farklı olacaktır. Eylem araştırması, paydaşların işbirliğini gerektirmesi, diğer araştırma yöntemlerine oranla kolay uygulanabilirliği ve araştırma, bulma, paylaşma alışkanlıklarını desteklemesi gibi sebeplerle eğitim ortamlarında araştırma geleneğinin yaygınlaşmasına ve öğretmenlerin etkili uygulamalar gerçekleştirmelerine katkı sağlayabilecek özelliklere sahiptir. Yapılan alanyazın taramasında Türkiye'de olduğu gibi yurt dışında yapılan eylem araştırmalarında da (Cahill, 2020; Tong ve Ghani, 2017; Keifer, 2015) yazma becerilerinin gelişiminde olumlu sonuçlara ulaşıldığı anlaşılmıştır.

Bu araştırmada ulaşılan sonuçlara paralel olarak sınıf öğretmenleri ve araştırmacılar için bazı öneriler geliştirilmiştir. Sınıf öğretmenleri yazma güçlüğüne çözüm bulabilmek için öncelikle özenli gözlemler yapmalı ve öğrencinin sorununu doğru tanımlamak için durum belirleme çalışmalarına ağırlık vermelidir. Belirlenen sorunların çözülmesi için sistemli, kurallı ve bireysel özelliklere uygun etkinlikler oluşturulmalı uygulanmalıdır. Yazma güçlüğünün basit ve geçici bir sorun olmaktan ziyade çocuğun genel akademik hayatını olumsuz etkileyebilecek bir dil ve öğrenme sorunu olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Öncelikle sınıf öğretmenlerinin, yazma güçlüğünün belirtileri ve bu sorunu çözme yolları ile ilgili özel olarak desteklenmesi gerekmektedir. Bununla birlikte öğretmenlere eylem araştırmasını tasarlama, uygulama ve sonuçları paylaşma noktasında akademik destek sağlanmalıdır. Çünkü yazma güçlüğü erken tanı ve uygun müdahale gerektiren bir sorundur. İncelenen araştırmalarda da görülmüştür ki yazma güçlüğü yaşayan çocuklara özel ve bireysel destek sağlandığında sorun çözülebilmektedir. Öğretmenlerin araştırmacı özelliklerinin gelişmesi için üniversitelerin ve ilkökulların ortak çalışma yapabileceği proje çalışmaları ve öğretmen gelişimine yönelik araştırmalar gerçekleştirilebilir.

Kaynaklar

Ahn, S., Ames, A. J. and Myers, N. D. (2012). A review of meta-analyses in education: Methodological strengths and weaknesses. *Review of Educational Research*, 82(4), 436-476.

- Aksoy, N. (2003). Eylem araştırması: Eğitimsel uygulamaları iyileştirme ve değiştirmede kullanılacak bir yöntem. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 36(36), 474-489.
- Akyol, H. ve Sever, E. (2019). Okuma yazma güçlüğü ve bir eylem araştırması: İkinci sınıf örneği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 685-707.
- Akyol, H. ve Özdemir, E. Ç. (2018). Bitişik eğik yazı becerilerinin geliştirilmesi: İlkokul üçüncü sınıf örneği. *Turkish Studies*, 13(4), 299-320.
- Akyol, H. (2011b). Disgrafi. *Eğitimci Öğretmen Dergisi*, 1, 6-9.
- Altunbaş Yavuz, S.(2016). *Okuma yazma güçlüklerini gidermede Orton-Gillingham yaklaşımının etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Avison, D., Lau, F., Myers, M. and Nielsen, P. A.(1999). Action research. *Communications Of The Acm*, 42(1), 94-106.
- Aydın, O. ve Cavkaytar, A. (2018). Yazma güçlüğü görülen öğrencilerin el yazısı okunaklılık düzeylerinin artırılmasında ipucunun giderek artırılması uygulamasıyla sunulan öğretimin etkililiği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 1-23.
- Babkie, A. M. and Provost, M. C. (2004). Teachers as researchers. *Intervention In School And Clinic*, 39(5), 260-268.
- Başar, M. ve Alkan, G. B.(2020). Disgrafilili öğrencilerin yazma hatalarının incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(227), 371-388.
- Beyhan, A. (2013).Eğitim örgütlerinde eylem araştırması. *Journal of Computer and Education Research*, 1(2), 65-89.
- Bilgin, M. (2006). Bedensel ve devinsel gelişim. B. Yeşilyaprak (Edt.). *Eğitim Psikolojisi içinde* (s.55-79). Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Cahill, S. (2020). *How can effectively teach cursive handwriting to junior infants?* Master's Thesis, Maynooth University.
- Calp, M. (2013). Yazma problemi olan bir öğrenciye bitişik eğik yazı öğretimi (Bir eylem araştırması). *E –Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 1-28
- Can, B. ve Yavuz, S. A. (2017). Okuma-Yazma Güçlüğü: Kimin İçin? *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 86-113.
- Cansız Aktaş, M. (2015). Nitel veri toplama araçları. M. Metin (Edt.). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri içinde* (s. 37-371). Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Costa, L. J., Green, M., Sideris, J. and Hooper, S. R. (2018). First-grade cognitive predictors of writing disabilities in grades 2 through 4 elementary school students. *Journal of Learning Disabilities*, 51(4), 351-362.

Çınar Özdemir, Ö. (2006). *Disgrafi problemi olan çocuklarda üst ekstremite motor eğitiminin yazı yazma üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

Duran, E. and Karatas, A. (2019). Elimination of writing difficulty in primary school: An action research. *International Journal of Progressive Education*, 15(5), 288-300.

Eilks, I. and Ralle (2002). Participatory action research in chemical education. B. Ralle - I. Eilks (Edt.). *Research in Chemical Education - What Does This Mean?* in (s.87-98). Aachen: Shaker.

Elliott, J. (1994). Research on teachers' knowledge and action research. *Educational Action Research*, 2(1), 133-137.

Elo, S. and Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107-115.

Erdoğan, Ö., Gülay, A. ve Uzuner, F. G.(2017). Sınıf öğretmenlerinin yazma güçlüğüne ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(61), 700-718.

Ferrance, E.(2000). *Action research*. Providence: Northeast and Islands Regional Educational Laboratory At Brown University.

Fitz-Gibbon, C. T. (1985).The implications of meta-analysis for educational research. *British Educational Research Journal*, 11(1), 45-49.

Gök, B. ve Baş, Ö. (2020). İlkokul 1. sınıf öğrencilerinin dik temel yazılarının okunaklılığı üzerine bir inceleme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 572-585.

Graham, S. (2010).Want to improve children's writing? *Education Digest*, 76(1), 49.

Hensen, K. T. (1996). Teachers as researchers. J. Sikula (Edt). *Handbook Of Research On Teacher Education* in (s. 53-66). New York: Macmillan.

Hermann, M. G. (2008). Content analysis. A. Klotz - D.Prakash (Edt.). *Qualitative Methods In International Relations* in (s.151-167). London: Palgrave Macmillan

İlker, Ö. ve Melekoğlu, M. A. (2017). İlköğretim döneminde özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin yazma becerilerine ilişkin çalışmaların incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 18, 1-7.

İnan, G. (2011). Eylem araştırması: Eğitimde değişimin yaratılmasında öğretmenin gücü. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(02), 481-486.

Karataş, A. (2019). *İlkokulda yazma güçlüğüne giderilmesi: Eylem araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Kaya, B. (2016). Yazma güçlüğü olan bir ilkokul 4. sınıf öğrencisine bitişik eğik yazı öğretimi. *Electronic Turkish Studies*, 11(3), 1407-1434.

Keifer, J. J. (2015). *Handwriting and fine motor skill development in the kindergarten classroom*. PhD Thesis, Texas Christian University.

Kodan, H. (2016). Yazma güçlüğü olan üçüncü sınıf öğrencisinin el yazısı okunaklılığının geliştirilmesi: Eylem araştırması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20(2), 523-539.

Kosnik, C. and Beck, C. (2000). The action research process as a means of helping student teachers understand and fulfil the complex role of the teacher, *Educational Action Research*, 8(1), 115-136.

Köklü, N. (2001). Eğitim eylem araştırması – öğretmen araştırması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 34(1-2), 35-43

Kuşdemir, Y., Kurban, H. ve Bulut, P. (2018). Yazma güçlüğü yaşayan bir öğrenci ile ilgili eylem araştırması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(2), 1190-1209.

Kuşdemir, Y. (2018). Yazma güçlüğü. H. Akyol ve M. Yıldız (Edt.). *Kuramdan Uygulamaya Yazma Eğitimi* içinde (s.241- 284). Ankara: Pegem Akademik.

Kuzu, A. (2009). Öğretmen yetiştirme ve mesleki gelişimde eylem araştırması. *Journal of International Social Research*, 1(6), 425-433.

Küçükünal, I. S. (2019). *Okuma yazma problemi olan çocuklarda gazi okuma yazma eğitim programının etkililiğinin işitsel işleme açısından incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

McMillan, J. (2015). *Sınıf içi değerlendirme*. A. Arı (Çev. Edt.)Konya: Eğitim.

Melekoğlu, M. A. ve Görgün B. (2018). Türkiye’de Özel Öğrenme Güçlüğü Alanında Yapılan Çalışmaların İncelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 9(1), 83-106.

Mertler, C. A. (2017). *Action research: Improving schools and empowering educators* (5. Baskı). Thousand Oaks: Sage

Mills, G. E. (2007). *Action research: A guide for the teacher researcher* (3. Ed.). Saddle River: Pearson Education.

Mitchell, S. N., Reilly, R. C. and Logue, M. E. (2009). Benefits of collaborative action research for the beginning teacher. *Teaching and Teacher Education*, 25, 344–349.

Overvelde, A. and Hulstijn, W. (2011). Handwriting development in grade 2 and grade 3 primary school children with normal, at risk, or dysgraphic characteristics. *Research In Developmental Disabilities*, 32(2), 540-548.

Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3. Ed.). Thousand Oaks: Sage.

Poortaghiabadi, H., Talepasand, S. and Nazifi, M. (2019). The effect of copy, cover and comparison strategies on improving spelling in elementary school students with writing disability. *Journal of Learning Disabilities*, 8(3), 49-73.

Rodríguez, C. and Villarroel, R. (2017). Predicting handwriting difficulties through spelling processes. *Journal Of Learning Disabilities*, 50(5), 504-510.

Rosenblum, S. and Dror, G. (2016). Identifying developmental dysgraphia characteristics utilizing handwriting classification methods. *IEEE Transactions on Human-Machine Systems*, 47(2), 293-298.

Rosenblum, S., Weiss P. L. and Parush S. (2003). Product and process evaluation of handwriting difficulties, *Educational Psychology Review*, 15(1), 41-81

Ryan, T. G., Young, D. C. and Kraglund-Gauthier, W. L. (2017). Action research within pre-service teacher education. *Transformative Dialogues: Teaching and Learning Journal*, 10(3).

Selçuk, Z., Palancı, M., Kandemir, M. ve Dündar, H. (2014). Eğitim ve bilim dergisinde yayınlanan araştırmaların eğilimleri: İçerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 430-453.

Sidekli, S. (2010). Eylem araştırması: İlköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma ve anlama güçlüklerinin giderilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 563-580.

Şahin, A. (2012). Problems of the teaching of adjacent italic handwriting. *Eğitim ve Bilim*, 37(165), 167-179.

Wang, Q. and Zhang, H. (2014). Promoting teacher autonomy through university–school collaborative action research. *Language Teaching Research*, 18, 222–241

Taşkaya, S. M. ve Yetkin, R. (2015). İlköğretim 1-5. sınıf öğrencilerinde görülen yazma sorunlarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüş ve çözüm önerileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(9), 157-169.

Tezcan, Ö., Ada, S. ve Baysal, Z. N. (2016). Eğitim alanında eylem araştırmaları. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32, 133-148.

Tong, Y. Y. and Ghani, A. (2017). Using handwriting lines and clever cat to improve handwriting among year four remedial pupils. *Collection of Action Research Articles (TESL)*, 171-181.

Uzuner, Y. (2005). Özel eğitimden örneklerle eylem araştırmaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 6(2),1-12.

Yıldız, N. G. ve Kurtova, C. (2017). Sınıf sorunlarına eylem araştırmasıyla çözüm arayışı. *Elementary Education Online*, 16(1), 78-88.

Yıldız, M. (2013).Yazma güçlüğü (disgrafi) olan bir ilkokul 2. sınıf öğrencisinin el yazısı okunaklılığının geliştirilmesi: Eylem araştırması. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2013(16).

Yıldız, M. ve Ateş, S. (2010). İlkokuma yazmayı farklı yöntemlerle öğrenen ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinin yazılarının okunaklılık ve yazım hataları bakımından karşılaştırılması. *TSA*, 14(1),11-30.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The aim of the research is to examine the studies conducted with the action research method and addressing the problem of writing difficulties. As a result of this examination, it was aimed to give researchers and teachers a new perspective in terms of eliminating the writing difficulties experienced by primary school students and improving their writing skills. Because writing is an important language skill for the literacy development of primary school students.

Writing difficulties arise as problems such as unreadable writing, creating meaningless texts, avoiding writing, inadequate written assignments and not including writing in academic activities, and poor awareness of writing. Writing difficulty is a problem that directly affects the entire social and academic life of individuals. Unformed letters, skipping letters, syllables or words during writing, adding sounds or syllables, leaving inappropriate spaces, inability to follow the line, slow writing can cause insecurity and anxiety in students. . When the writing difficulty seen in the primary school period is noticed from the first grades, it can be eliminated with appropriate diagnosis and intervention methods.

The basic questions to be answered in accordance with the purpose of the research are as follows: (1) What kinds of problems have the action researches that examine writing difficulties address? (2) What has been done to solve these problems in action research examining writing difficulties? It is thought that evaluating qualitative studies in the literature with a holistic perspective on the subject of the research can be a rich data source for eliminating writing difficulties.

Method

Action research is the process of revealing the existing situation in real classrooms and schools in order to increase the quality of teaching. Action research, which is a solution-oriented research conducted by a group or individual, is described as a systematic research conducted by teachers, principals, school counselors or other stakeholders in the teaching-learning environment to gather information about the functioning of their school, the teaching process in the school and how well their students learn.

In this study, document analysis technique, one of the qualitative research methods, was used. Qualitative research methods are highly applicable methods that can enable some special cases to be understood in full detail, reflect different factors affecting the process. Document review is the analysis of materials containing information about the subject of the research. The document review process was carried out in 6 steps: (1) Document types related to the research topic were decided. (Scientific research article, master's and doctoral thesis) (2) The publication years of the documents were limited (2010-2020); (3) It was decided that the full texts of the documents to be examined should be written in Turkish. (4) The databases and sources from which the documents will be searched were determined. (YÖK National Thesis database, Eric, Google Scholar, Sobiad, Ebscho, Ulakbim TR Index, printed scientific research journals); (5) Key concepts were identified. (writing difficulty, action research, action research, writing problem, writing difficulties, writing difficulty, dysgraphia, disgraphia); (6) The research texts reached by using keywords were read and analyzed. Research documents published between 2010-2020, the method of which is action research, and aiming to overcome writing difficulties, were included in the research.

The documents were analyzed by content analysis method. In this analysis, each document was examined according to the titles determined by the researchers: Name of the research and the researcher, publication year and type of publication, characteristics of the students participating in the research (grade level, age); data collection tools used in the research process; duration of action research and applications; results and recommendations of research. In content analysis, coding was

done, themes and categories were created; Direct quotations from the documents were made to support them. The findings were explained in the form of tables, lists, diagrams and direct quotations.

Result, Discussion and Conclusion

As a result of the examinations and analyzes, a total of nine studies aiming to eliminate writing difficulties in Turkey between the years 2013-2019 were reached. 7 of them are scientific research articles and 2 of them are thesis studies. It was understood that 7 of the studies were done by the researchers, 1 of them was a teacher, and 1 of them was a joint work of the researcher and the teacher. It was determined that the majority of the primary school students participating in the action research were male students at the second and third grade levels of primary school; It was determined that the writings of all participants were illegible. Since the action researches mostly focused on the legibility dimension of the students' writings, it was understood that copying and dictation texts, guide lined notebooks and legibility forms were used. By using these tools, students were provided to write an example by dictating or looking, and these writings were examined in terms of stylistic features. In this examination process, it was determined that the researchers also used tools such as interview, observation, information form and diary. In all documents, it has been determined that the research consists of four sequential stages as determining the situation, preparing an action plan, implementing this plan and evaluating the development. As a data collection tool in action research, "Copying and Dictation Texts", "Multidimensional Legibility Scale", "Research Diary", "Writing Error Detection Form", "Guideline Notebook", "Observation", "Interview", "Personal Information" Form", "Letter Determination Form", "Parent Information Form" were used. When the activities included in the action plans were completed, measurement and evaluation studies were carried out and it was stated that the student's writings reached the level of "acceptable legibility". In this context, it can be stated that each of the nine studies examined has positive results in terms of eliminating writing difficulties.

According to the results of the research, it can be suggested to the classroom teachers to make careful observations in order to find a solution to the writing difficulty, and to focus on the situation determination studies in order to define the student's problem correctly. In order to overcome the writing difficulty, systematic, regular and appropriate activities should be created and implemented. It should be kept in mind that writing difficulty is not a simple and temporary problem, but a problem that may affect the general academic life of the child negatively.